

*Framkvæmdanefnd
um einkavæðingu*

Sala á 98,8% hlut ríkisins í Landssíma Íslands hf.

Skýrsla framkvæmdanefndar um einkavæðingu

Október 2005

Inngangur

Þann 5. ágúst 2005 undirritaði Geir H. Haarde fjármálaráðherra kaupsamning f.h. íslenska ríkisins við Skipti ehf. um kaup á 98,8% hlut ríkisins í Landssíma Íslands hf. (Símanum). Kaupverðið var 66,7 milljarðar króna miðað við gengisskráningu þann 27. júlí 2005, en tilboð í eignarhlutinn voru opnuð degi síðar. Með söluhlutnum var lokið stærstu einkavæðingu Íslandssögunnar og söluferli sem rekur upphaf sitt til ársins 1999. Eftir viðskiptin hafði ríkisvaldið dregið sig að öllu leyti út úr samkeppnisrekstri á fjarskiptamarkaði.

Framkvæmdanefnd um einkavæðingu kappkostaði að tryggja trúverðugleika og gegnsæi í söluferlinu og upplýsti reglulega fjölmiðla og almenning um framvindu söluhlutnum á Símanum. Voru fréttatilkynningar gefnar út með reglubundnum hætti og leitast við að svara spurningum fjölmiðla eins og frekast var kostur. Þá var Ríkisendurskoðun jafnhliða upplýst um alla þætti söluferlisins. Í þessari skýrslu er framvinda söluferlisins rakin og einstakir þættir þess. Þá koma fram í skýrslunni upplýsingar sem ekki var unnt að gera opinberar á meðan á söluferli stóð. Að lokum er tilgreindur kostnaður er féll til vegna söluhlutnum.

Söluferlið

Söluferli á 98,8% hlut ríkisins í Símanum, sem nú er lokið, hófst í byrjun árs 2004¹ með uppfærslu á gerð áreiðanleikakönnunar og verðmats á fyrirtækinu². Í lok ársins var hafist handa við ráðningu ráðgjafa við sölu á fyrirtækinu. Að undangengnu útboði bárust 14 tilboð, sem að stóðu 18 innlendir og erlendir aðilar. Aðilar voru eftirtaldir:

Carnegie og Verðbréfastofan
Credit Suisse First Boston og Alfa
Deloitte
Deutsche Bank og MP Fjárfestingarbanki
Ernst & Young
Handelsbanken Capital Markets
HSH Gudme
JP Morgan og Íslandsbanki
KPMG
Landsbankinn
Lazard
Lehman Brothers og Allied Partners
Morgan Stanley
Pricewaterhouse Coopers

Framkvæmdanefnd um einkavæðingu ákvað að ganga til samninga við ráðgjafar- og fjármálafyrirtækið Morgan Stanley í Lundúnum að undangengnu mati á tilboðunum þar sem horft var meðal annars til verðþáttar, þjónustu og gæða. Þann 22. desember 2004 rituðu aðilar undir samning um að fyrirtækið veitti nefndinni ráðgjöf og aðra þjónustu í tengslum við sölu ríkisins á hlutabréfum þess í Símanum.

¹ Ítarleg greinargerð var unnin um söluferli Landssíma Íslands hf. árið 2001 og er því ekki lýst í skýrslu þessari. Greinargerðin er meðal annars aðgengileg á heimasíðu framkvæmdanefndar um einkavæðingu á www.forsaetisraduneyti.is.

² Uppfærslu áreiðanleikakönnunar (e. due diligence) annaðist PriceWaterHouseCoopers og lögfræðistofan Landwell. ParX-viðskiptaráðgjöf IBM annaðist verðmat og ýmsa fjármálalega greiningu á fyrirtækinu.

Þann 4. apríl 2005 kynnti framkvæmdanefnd um einkavæðingu fyrirkomulag sölu á hlut ríkisins í Símanum jafnframt því sem nefndin lagði fram viðamikla skýrslu um Símann, lagalegt umhverfi fjarskiptageirans á Íslandi, tæknilega þætti grunnnets, sem og framkvæmd einkavæðingarinnar³. Lagði nefndin til að allur hluturinn yrði seldur í einu lagi einum hópi kjölfestufjársfesta. Var sú tilhögun í samræmi við tillögu Morgan Stanley. Sala bréfa til hóps kjölfestufjársfesta yrði hins vegar háð eftirtöldum skilyrðum:

- að enginn einn einstakur aðili, skyldir eða tengdir aðilar, eignaðist stærri hlut í Símanum, eða í félagi sem stofnað er til kaupa á hlut í ríkisins í Símanum, en 45%, beint eða óbeint, fram að skráningu félagsins á Aðallista í Kauphöll.
- að tiltekinn hluti keyptra hlutabréfa og ekki minna en 30% af heildarhlutafé félagsins yrði af hálfu kaupanda boðinn almenningi og öðrum fjárfestum til kaups fyrir árslok 2007, og sala á hlutum í félaginu til annarra ætti sér ekki stað fyrir en að lokinni slíkri sölu.
- að Síminn yrði skráður á Aðallista Kauphallar hér á landi að uppfylltum skilyrðum Kauphallarinnar samhliða sölu til almennings og annarra fjárfesta, og innlausnarrétti yrði ekki beitt gagnvart núverandi hluthöfum í Símanum (1,2%) fram að skráningu félagsins á Aðallista Kauphallar.
- að kjölfestufjársfestir færi ekki með eignaraðild, beina eða óbeina, í fyrirtækjum í samkeppni við Símann hér á landi.

Gert var ráð fyrir tvíþættu sölufarli. Í fyrstu skyldu bjóðendur, á grundvelli fyrirbyggjandi útboðsgagna, skila inn óbindandi tilboðum. Við mat á óbindandi tilboðum yrði meðal annars horft til verðs, fjárhagslegs styrks og lýsingar á fjármögnun, reynslu af rekstri fyrirtækja, hugmynda og framtíðarsýn varðandi rekstur Símans, starfsmannastefnu og þjónustu í þéttbýli og dreifbýli næstu fimm árin, svo og sjónarmiða bjóðenda hvað varðaði markmið ríkisins með sölunni⁴. Yrði mat lagt á þessa þætti. Við mat á bindandi tilboðum, á síðara stigi sölufarlis, yrði hins vegar einungis horft til verðþáttar.

Þann 17. maí var fyrirkomulag sölu tilgreint nánar opinberlega. Að lokinni yfirferð óbindandi tilboða yrði þeim sem uppfylla almennar kröfur og skilyrði boðið að fá frekari upplýsingar um Símann í gegnum stjórnendakynningar, heimsóknir og áreiðanleikakannanir. Á grundvelli þeirra athugana gætu aðilar gert bindandi tilboð. Í sölufarlinu yrði gert ráð fyrir þeim möguleika að áhugasamir minnihlutaaðilar, sem ekki skiluðu inn óbindandi tilboðum, gætu, að undirrituðum trúnaðarsamningi, tengst hópi kjölfestufjársfesta. Minnst tveimur vikum áður en bindandi tilboð yrðu lögð fram þyrftu bjóðendur þó að hafa myndað hópa kjölfestufjársfesta, og þyrftu þeir aðilar sem ekki voru valdir til síðara ferlis á grundvelli óbindandi tilboða að fallast á framtíðarsýn og leiðir til að uppfylla markmið ríkisins er tilgreindar yrðu í óbindandi tilboðum þess/þeirra kjölfestufjársfesta, sem mynduðu meirihluta hóps og valdir yrðu á grundvelli mats á óbindandi tilboðum. Höfðu reglur þessar verið kynntar bjóðendum þá þegar á fyrra stigi sölufarlis.

Við mat á bindandi kautilboðum yrði aðeins litið til verðs og gengið til viðræðna við hæstbjóðendur. Þó áskildi framkvæmdanefnd um einkavæðingu sér rétt til að hafna öllum

³ Við gerð skýrslunnar naut framkvæmdanefnd um einkavæðingu meðal annars sérfræðipækkingar Admon – ráðgjafar í upplýsingatækni. Skýrslunni var dreift víða og er hún aðgengileg, á íslenskri og enskri tungu, á heimasíðu framkvæmdanefndar um einkavæðingu á www.forsaetisraduneyti.is.

⁴ Markmiðum ríkisins með sölu á Símanum er lýst í áðurnefndri skýrslu framkvæmdanefndar um einkavæðingu.

tilboðum reyndust þau ófullnægjandi. Til að tryggja gagnsæi ákvað framkvæmdanefnd um einkavæðingu að opna þau bindandi tilboð sem bærust í viðurvist allra bjóðenda og fjölmiðla. Yrði aðeins 5%, eða minni, verðmunur á tilboðum hæstu bjóðenda yrði viðkomandi aðilum gefinn kostur á að skila inn nýju og herra verðtilboði síðar sama dag. Yrðu tilboðin opnuð á ný í viðurvist bjóðenda og fjölmiðla síðar sama dag. Bærust ekki ný tilboð frá bjóðendum stæðu upphafleg tilboð. Þá skyldi kaupsamningur vinnast jafnhliða á síðara stigi söluferlis og ekki boðið upp á samningaviðræður eftir að bindandi tilboðum yrði skilað inn.

Óbindandi tilboð

Síðdegis þann 17. maí rann út skilafrestur fyrir óbindandi tilboð og bárust alls 14 óbindandi tilboð í hlutabréf ríkisins í Símann. Að baki tilboðanna stóðu 37 fjárfestar, innlendir og erlendir. Þeir voru (í stafrófsröð):

1. Advent International (Bretlandi)
2. Fjárfestahópurinn Altia sem í voru:
 - David Ross
 - Capricorn Ventures BVI
 - Sun Capital
 - TDR Capital (Bretlandi)
3. Apollo Management V, L.P (Bandaríkjunum)
4. Fjárfestahópur sem í voru:
 - Atorka Group hf.
 - Frosti Bergsson
 - Jón Helgi Guðmundsson
 - Jón Snorrason
 - Sturla Snorrason (Íslandi)
5. Fjárfestahópur sem í voru:
 - Burðarás hf.
 - Kaupfélag Eyfirðinga svf.
 - Ólafur Jóhann Ólafsson LLC
 - Talsímafélagið ehf.
 - Tryggingamiðstöðin hf. (Íslandi)
6. Fjárfestahópur sem í voru:
 - Cinven Limited
 - Straumur fjárfestingarbanki (Bretlandi og Íslandi)
7. Fjárfestahópur sem í voru:
 - Exista ehf.
 - Kaupþing Banki hf.
 - Lífeyrissjóður verslunarmanna
 - Lífeyrissjóður sjómanna
 - Sameinaði lífeyrissjóðurinn
 - Samvinnulífeyrissjóðurinn

- MP fjárfestingarbanki
 - Skúli Þorvaldsson (Íslandi)
8. Fjárfestahópur sem í voru:
 - Hellman og Friedman Europe Limited
 - Warburg Pincus LLC
 - D8 ehf. (Bretlandi, Bandaríkjunum og Íslandi)
 9. Madison Dearborn Partners LLC (Bandaríkjunum)
 10. Providence Equity Partners Ltd. (Bretlandi)
 11. Fjárfestahópur sem í voru:
 - Ripplewood
 - MidOcean
 - Íslandsbanki (Bandaríkjunum og Íslandi)
 12. Summit Partners Ltd. (Bretlandi)
 13. Telesonique S.A. (Sviss)
 14. Thomas H. Lee Partners L.P. (Bandaríkjunum)

Alls uppfylltu 12 aðilar, sem að stóðu 35 innlendir og erlendir fjárfestar, skilyrði nefndarinnar og var boðið til þátttöku á síðara stigi söluférlis. Stefnt var að því að gerð yrðu bindandi tilboð í Símann í júliflok. Þeir aðilar er ekki uppfylltu skilyrði nefndarinnar voru Telesonique S.A. og Summit Partners Ltd. Þeim sem uppfylltu skilyrðin var gert kleift að fá frekari upplýsingar um Símann í gegnum stjórnendakynningar, heimsóknir og áreiðanleikakannanir. Í því skyni voru opnuð þrjú gagnaherbergi (e. data rooms) í húsakynnum Ríkissáttasemjara. Þá var hafist handa við gerð kaupsamnings⁵, en aðilum er ennþá voru þátttakendur í ferlinu voru gefin tækifæri á að gera athugasemdir við vinnsludrög í tölvusamskiptum, sem og á samningafundum. Þann 13. júlí var mögulegum bjóðendum gert að senda framkvæmdanefnd um einkavæðingu staðfestingu á endanlegri myndun kjölfestuhópa.

Bindandi tilboð

Bindandi tilboð voru opnuð í viðurvist bjóðenda og fjölmiðla á Hótel Nordica þann 28. júlí og skiluðu alls 3 fjárfestahópar, sem að baki stóðu 17 fjárfestar, inn tilboðum. Fjárfestarnir voru:

Nýja símafélagið ehf., sem í voru:

Atorka Group ehf.	38,4%
Mósa ehf.	28,8%
Straumborg ehf.	28,8%
F. Bergsson Eignarhaldsfélag ehf.	4%

⁵ Við gerð kaupsamnings, sem og aðra þætti er lutu að lögfræðilegum álitamálum, naut framkvæmdanefnd um einkavæðingu liðsinnis Logos lögmannsþjónustu.

Símstöðin ehf., sem í voru:

Burðarás hf.	45%
Kaupfélag Eyfirðinga svf.	7,86%
Ein stutt ehf.	23,56%
Talsímafélagið ehf.	11,79%
Tryggingamiðstöðin hf.	11,79%

Skipti ehf., sem í voru:

Exista ehf.	45%
Lífeyrissjóður verslunarmanna	8,25%
Gildi – lífeyrissjóður	8,25%
Sameinaði lífeyrissjóðurinn	2,25%
Samvinnulífeyrissjóðurinn	2,25%
MP Fjárfestingarbanki hf.	2%
Imis ehf.	2%
Kaupþing banki hf.	30%

Fjármálaráðherra, sem fór með eignarhlut ríkisins í Símanum, í samráði við ráðherranefnd um einkavæðingu, samþykkti tillögu framkvæmdanefndar um einkavæðingu um að taka tilboði Skipta ehf., í 98,8% hlut ríkisins Símanum. Tilboðið nam 66,7 ma.kr. miðað við gengisskráningu þann 27. júlí, sem var jafnframt hæsta tilboð sem barst. Nam tilboð Nýja Símafélagsins u.þ.b. 54.7 ma.kr. og tilboð Símstöðvarinnar ehf. 60 ma.kr.

Undirritun kaupsamnings og greiðsla kaupverðs

Þann 5. ágúst undirritaði Geir H. Haarde fjármálaráðherra kaupsamning f.h. íslenska ríkisins við Skipti ehf. um kaup þeirra á 98,8% hlut ríkisins í Símanum.

Helstu atriði kaupsamningsins voru eftirfarandi:

- Kaupverðið, 66,7 milljarðar króna, miðaðist við gengisskráningu Seðlabanka Íslands 27. júlí 2005. Skyldi greiðslan fara fram innan 5 virkra daga frá því að niðurstaða Samkeppniseftirlitsins lægi fyrir og að því gefnu að stofnunin samþykkti kaupin fyrir sitt leyti.
- Kaupverðið skiptist í eftirfarandi gjaldmiðla:
Íslenskar krónur: 34.505.550.000, Evrur: 310.000.000 og Bandaríkjadali: 125.000.000.
- Nýjum eigendum yrði skylt að uppfylla skilyrði ríkisins er fram koma í söluskilmálum. Þannig mætti enginn einn einstakur aðili, skyldir eða tengdir aðilar, eignast stærri hlut í Símanum en 45% fram að skráningu félagsins á Aðallista í Kauphöll, og ekki minna en 30% af heildarhlutafé félagsins yrði, af hálfu kaupanda, að bjóða almenningi og öðrum fjárfestum til kaups, í síðasta lagi fyrir árslok 2007, en fyrir sama tíma skyldi félagið skráð á Aðallista Kauphallarinnar.

Samkeppniseftirlitið tilkynnti með bréfi, dags. 30. ágúst 2005, að stofnunin gerði ekki athugasemdir við söluna. Þann 6. september 2005 greiddu Skipti ehf. ríkissjóði kaupverð hlutfjár ríkisins í Símanum í samræmi við ákvæði kaupsamnings og fékk eignarhlutinn í Símanum afhentan.

Kostnaður

Greiddur og gjaldfallinn kostnaður vegna sölu Símans frá ársbyrjun 2004 til þess tíma er söluverð var greitt ríkinu, þann 6. september 2005, nam samanlagt 786 m.kr. Þar af var söluþóknun Morgan Stanley 682 m.kr. að meðtöldum útlögðum kostnaði. Kostnaður vegna lögfræðiráðgjafar og greinargerða nam samtals 61,2 m.kr. Kostnaður vegna verðmats og fjármálagreiningar nam 22,7 m.kr. og ýmis önnur ráðgjöf nam samtals 6,7 m.kr. Nefndarlaun og ferðakostnaður námu samanlagt um 10 m.kr. á umræddu tímabili. Annar kostnaður nam samtals 3,1 m.kr. Virðisaukaskattur er ekki innifalinn í framangreindum fjárhæðum. Sé tillit tekið til viðbótararðgreiðslu Símans í febrúar s.l., sem var 4.200 m.kr., nemur hlutfallslegur sölukostnaður um 1,11% af söluandvirði Símans. Verður sú niðurstaða að teljast hagstæð, sé miðað við innlend og erlend viðmið í því sambandi.

Lokaorð

Framkvæmdanefnd um einkavæðingu álitur að sala Símans hafi gengið vel og ríkissjóður fengið afar viðunandi verð fyrir eign sína. Hafa ber í huga að í undirbúningi sölu var ákveðið að aukinn arður yrði greiddur út á aðalfundi Símans hinn 23. febrúar 2005. Nam arðgreiðslan samtals 90% af nafnvirði eiginfjár, eða um 6,3 ma.kr. Undanfarin tvö ár hefur verið greiddur út arður að fjárhæð 2,1 ma.kr. hvort ár og nam því útgreiddur viðbótararður umfram fyrri árlega arðgreiðslu 4,2 ma.kr.

Nefndin lét vinna sjálfstætt verðmat á fyrirtækinu sem hljóðaði upp á 52,4 ma.kr., að teknu tilliti til arðgreiðslu og skulda. Morgan Stanley vann eigið verðmat á fyrirtækinu og mat fyrirtækið á bilinu 57–68 ma.kr., einnig að teknu tilliti til arðgreiðslu og skulda. Til frekari viðmiðunar nam verðmat á Símanum í tengslum við söluferlið árið 2001 (að meðaltali) 45,1 ma.kr., á núvirði 50,6 ma.kr. Á þeim tíma var ákveðið að verðleggja hlutabréf í útboði Símans á genginu 5,75 (sem var 10% afsláttur af meðalgenginu 6,38 samkvæmt áður nefndu verðmati), og var gagnrýnt að sú verðlagning hefði verið of há. Tilboð Skipta ehf. jafngildir hins vegar 9,6 kr. á hlut.

Trúverðugleiki er nauðsynleg forsenda þess að söluferli af þessari stærðargráðu nái markmiðum sínum. Framkvæmdanefnd um einkavæðingu, í samráði og samvinnu við ráðgjafa sína, kappkostaði að gera ferlið trúverðugt og gegnsætt með reglubundnu flæði upplýsinga. Samskipti við fjölmiðla voru að mati nefndar góð og ber að þakka.

Sömuleiðis er vert að þakka góð og skilvirk samskipti við ráðgjafa nefndarinnar, Morgan Stanley, Pricewaterhouse Coopers, Landwell, Logos lögmannsþjónustu og Admon ehf.

Stjórnendum og starfsfólki Símans eru færðar sérstakar þakkir fyrir þátt sinn í undirbúningi sölunnar.

Framkvæmdanefnd um einkavæðingu skipa:

Jón Sveinsson hrl, formaður, Baldur Guðlaugsson ráðuneytisstjóri í fjármálaráðuneytinu, Sævar Þór Sigurgeirsson löggiltur endurskoðandi og Illugi Gunnarsson hagfræðingur. Starfsmenn nefndarinnar eru Stefán Jón Friðriksson deildarstjóri í fjármálaráðuneytinu og Jörundur Valtýsson deildarstjóri í forsætisráðuneytinu.